

E-valimised:
kas e-demokraatia või
e-võõrandumine?

Marju Lauristin

Tartu Ülikooli

poliitilise kommunikatsiooni professor

E-valimiste ühiskondlik mõju

- e-valimiste mõju võib olla kahene, nii demokraatiat laiendav, aktiivsust soodustav kui ka võõrdumust süvendav
- Selleks, et osata ette näha e-valimiste mõju, on vaja teada, kas ja kuidas e-valimised
  - saavad tuua aktiivsele osalusele need sotsiaalsed rühmad, kes on seni olnud ükskõiksed
  - võivad suurendada veelgi võõrdumust poliitikast nende seas, eks tunnevad ennast uues mediakeskkonnas abituna
  - võivad kahjustada valimiste proportsionaalsuse ja ühetaolisuse põhimõtet

E-valimiste positiivse mõju sotsiaalsed eeldused

- Tuleb teada, milliste sihtrühmadega on tegemist
- Tuleb teada, milline osa sihtrühmast omab e-valimiste jaoks vajalikke oskusi ja tehnilisi eeldusi
- Tuleb teada, milline osa sihtrühmast on motiveeritud e-valimistel osalema

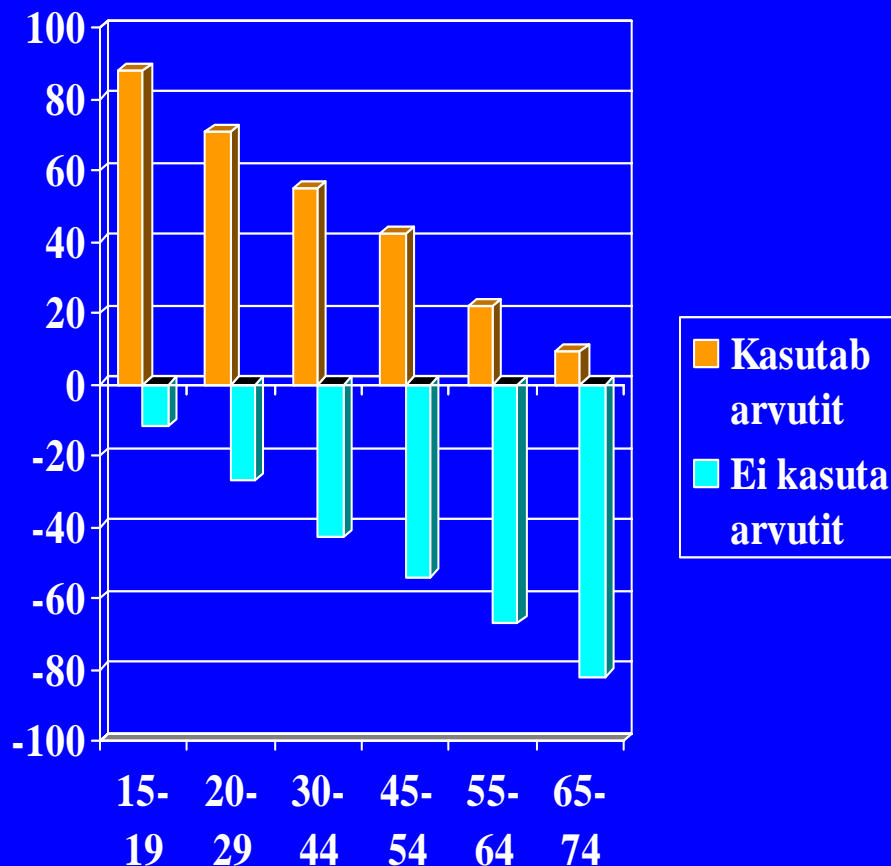
E-valimistega seotud probleemid

- Milliste valijarühmade valimisaktiivsusele võiks e-valimistel olla positiivne, millistele negatiivne mõju?
- Millised tingimused on vajalikud e-valimistest osavõtu soodustamiseks ?
- Kuidas vältida erinevate valijaskonna gruppide ebavõrdset kohtlemist e-valimistega seotud e-teenuste kättesaadavuse ja sisu osas?
- Kas analoogiliselt avalik –õigusliku meedia regulatsiooniga tuleks reguleerida avaliku teabe seaduse raames ka e-kampaania?

Valijaskonna rühmade Internetikasutus

- Valijaskonna Internetikasutus sõltub arvuti kättesaadavusest, vanusest, sissetulekust, haridusest ja elukohast
- Aktiivsemad arvutikasutajad on vanuses 18-45, keskmise ja üle keskmise sissetulekuga ning kõrgharidusega, aktiivse töise elulaadiga inimesed.
- Tallinlased, tartlased ja teiste linnade elanikud erinevad arvutikasutuse aktiivsusest suhteliselt vähe, tunduvalt maha jäävad linlased Ida-Virumaal ja maaelanikud
- Erinevas vanuses valijad kasutavad Internetti erineva sagedusega ja erinevates kohtades

Arvutikasutajate hulk erinevates vanusrühmades

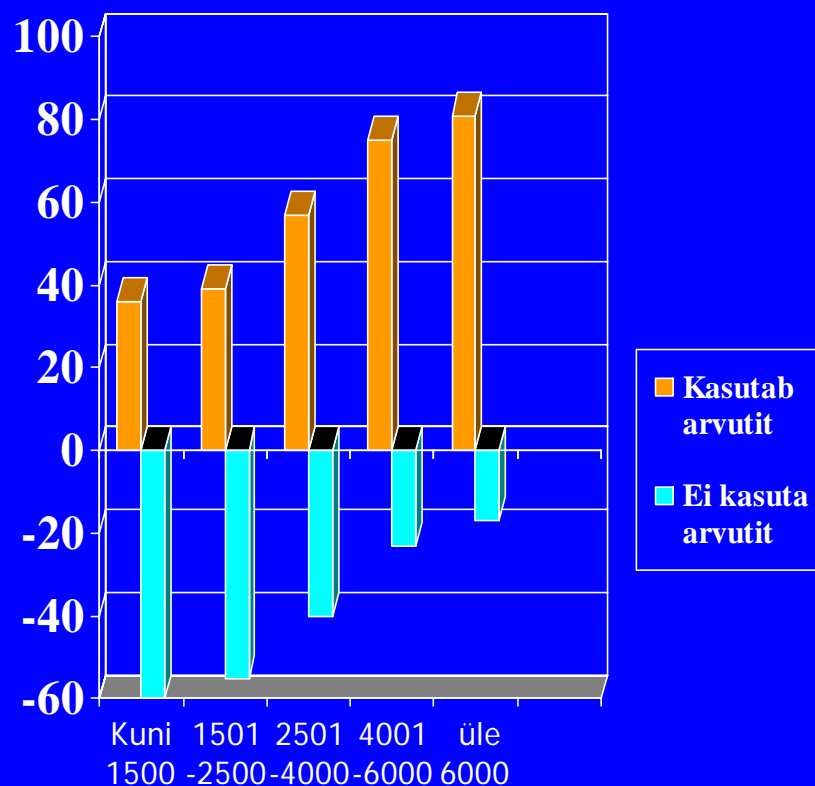
e-valimiste

peamisteks

sihtrühmadeks on

- nooremad ja keskealised töö ja pereeluga koormatud arvutikasutajad
- noored valijad

Arvutikasutajate osakaal sissetulekurühmades

- Hüpe arvutikasutuses tekib siis, kui sissetulek pere liikme kohta on vähemalt keskmisel tasemel.
- Väiksema kui keskmise sissetulekuga inimestest ligi kaks kolmandikku ei kasuta arvutit

Kus kasutavad arvutikasutajad Internetti?

Kasutab Internetti...	...iga päev tööl või koolis	.. paar korda nädalas tööl või koolis	...iga päev kodus	...paar korda nädalas kodus	Mitu korda nädalas avalikus I-punktis
mees	50	20	36	18	8
naine	44	24	24	16	6
15-19 aastane	21	48	36	13	15
20-29 aastane	48	22	29	13	7
30-44 aastane	55	11	29	20	6
45-54 aastane	56	14	32	20	3
55-64 aastane	69	8	23	23	0
65-74 aastane	31	35	11	10	0
Kõik	47	22	30	17	8

Kuna aktiivses valimiseas noored ja keskealised arvutikasutajad kasutavad Internetti kõige rohkem töökeskkonnas, tuleks eraldi uurida

* kas tööl või koolis Interneti kasutajad peavad võimalikuks ja sobivaks seal e-valimistest osa võtta?

* kuidas valimine töökohal seostub nõudega, et iga valija peab saama segamatult ja üksi oma valimisotsust langetada?

E-valimistel osalemise subjektiivsed eeldused

- Huvi kasutada Internetti poliitikas osalemiseks on 15-30% noorematest ja keskealistest arvutikasutajatest
- Kogemused ametlike dokumentide ja vormide kasutamisega Internetis erinevad suuresti sõltuvalt sissetulekust
- Harjumus otsida Internetist juriidilist ja poliitilist infot on eeskätt kõrgema haridusega ja jõukamatel valijatel

Internet osaluse võimaldajana vanusrühmades

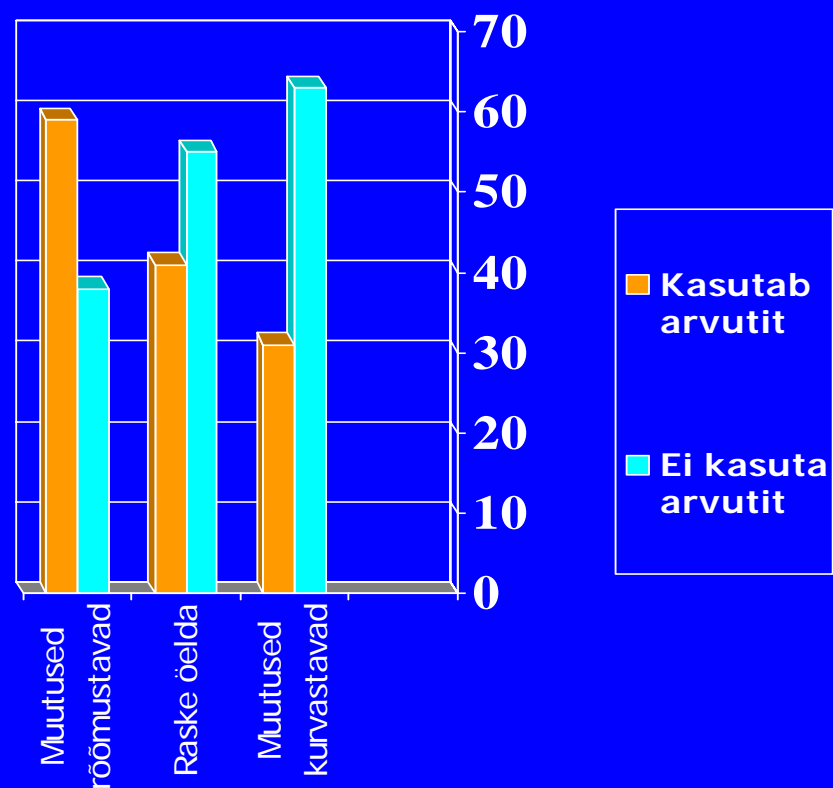
	<i>Kõik</i>	<i>15- 19</i>	<i>20- 29</i>	<i>30- 44</i>	<i>45- 54</i>	<i>55- 64</i>	<i>65- 74</i>
Osaleb sageli e-foorumides, e-küsitlustes	15	23	18	14	9	8	0
Loeb pidevalt e-kommentaare	15	20	18	16	8	13	0
Arvab, et tänu Internetile saab tavakodanik mõjutada poliitikat	18	26	24	16	14	18	17
On saatnud e-kirju asutustele, poliitikutele	26	14	28	32	27	32	11

Kogemused e-teenuse kasutamisel suhtlemiseks ametiasutustega erineva sissetulekuga valijatel

	<i>Kuni 1500</i>	<i>1500- 2500</i>	<i>2500- 4000</i>	<i>4000- 6000</i>	<i>Üle 6000</i>
Teeb sageli pangatehinguid	19	34	47	50	64
Täidab sageli vorme ja taotlusi	6	14	23	21	43
Kasutab sageli õiguslase info otsimiseks	8	9	16	18	32
Kasutab TOM'i	15	14	14	19	17

Arvutikasutamise seos suhtumisega ühiskondlikesse muutustesse

- Arvutikasutajad on optimistlikumad Eestis toimunud muutuste suhtes

Millised ohud on seotud e-valimistega?

- Tehnilised häired
- Valimissaladuse rikkumine
- Vanemate earühmade, väiksema sissetuleku ja haridusega inimeste ja maainimeste võimaluste vähenemine
- Valijaskonna struktuuri kallutatuse mõju valimistulemustele
- Valimiste ühetaolisuse rikkumine

Mida saaks teha
e-valimiste
õnnestumiseks?

Vajalik on teavituskampaania
selgitamiseks e-valimistega seotud
üksikasju ning ärgitamaks kõiki
arvutikasutajaid e-valimiste
võimalust kasutama

Vaja on kokku leppida
(või pigem seadusega kehtestada)
tingimused e-valimisteks töökohal
ja avalikes Internetipunktides,
mis tagaksid valijale võimaluse
häirimatult osaleda e-valimistes

Vajalik on korraldada koolituse e-
valimiste kampaania läbiviimiseks
meedias ja Internetis

Valijatele, kes ei kasuta Internetti,
tuleb teha raamatukogudes
kättesaadavaks samad
valimismaterjalid, mis on pandud
üles Internetti !

On vajalik läbi viia kvantitatiivne ja kvalitatiivne uuring, mis selgitaks e-valimistest osavõtu võimalusi, motivatsiooni, eelarvamusi ja takistusi erinevates regioonides ja erinevates arvutikasutajate rühmades

Aitäh kuulamast!